

I

INDYWIDUALNE OBOWIĄZKOWE ROCZNE PRZYGOTOWANIE PRZEDSZKOLNE DZIECI ORAZ INDYWIDUALNE NAUCZANIE DZIECI I MŁODZIEŻY organizuje się dla tych uczniów, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub szkoły.

INTEGRACJA SENSORYCZNA Kiedy bodźce napływające ze środowiska i naszego ciała docierają do mózgow, wówczas zachodzi proces ich integrowania i dostosowywania odpowiedniej reakcji. Podstawowymi zmysłami biorącymi w tym udział są: **dotyk, równowaga** oraz czucie siebie czyli tzw. **propriocepcja**. Dobra integracja bodźców sensorycznych powoduje, iż sprawnie nabywamy nowe umiejętności oraz planujemy i realizujemy zamierzone działania np.: skaczemy na jednej nodze, piszemy, odtwarzamy ruchy innej osoby, koncentrujemy uwagę, itp.

INTELIGENCJA PLYNNA –inteligencja zdeterminowana przez czynnik biologiczny, genetyczny. Jest utożsamiana z wrodzoną inteligencją, inteligencją niewyuczoną, potencjałem intelektualnym.

INTELIGENCJA SKRYSTALIZOWANA –jest uwarunkowana kulturowo i jest wynikiem doświadczeń i uczenia się. Zmienia się wraz z wiekiem.

INTERAKTYWNE METODY NAUCZANIA- metody kładące nacisk na aktywną twórczość, samodzielność dochodzenia do wiedzy, umiejętność zbierania i wyszukiwania informacji jak również udział w grupowym rozwiązywaniu problemów.

INTROWERSJA- cecha osobowości polegająca na skłonności do zamykania się w sobie. Osoby introwertywne są skoncentrowane na swoich wewnętrznych przeżyciach, w związku z czym z zasady nie poszukują stymulacji w otoczeniu, często spędzają czas w samotności, oddając się ulubionym zajęciom i pasjom.

IPET indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny to dokument opracowany przez specjalistów placówki, do której uczęszcza dziecko posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. To program, w oparciu o który przedszkole/ szkoła ma zapewnić dzieciom specjalne wsparcie w procesie nauki i wychowania. . (patrz też: orzeczenie, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, specjalne potrzeby edukacyjne, kształcenie specjalne).

J

JĄKANIE– zaburzenie płynności mówienia przejawiające się powtarzaniem (klonowaniem) lub/i zatrzymaniem (blokowaniem) jednostek mowy z napięciem mięśni oddechowych, fonacyjnych i/lub artykulacyjnych oraz występowaniem negatywnych reakcji towarzyszącym mówieniu m.in. stanów logofobicznych i współruchów mięśni. Podłoże jąkania jest wieloczynnikowe a jego przebieg dynamiczny, zmienny.

JĘZYK- składnik mowy; system dwuklasowy, na który składają się z jednej strony symbole samodzielne i niesamodzielne oraz z drugiej strony zasady gramatyczne, według których budujemy i odczytujemy teksty.

K

KINESTEZJA ARTYKULACYJNA - czucie pozycji i ruchów narządów artykulacyjnych tj. warg, języka, podniebienia.

KLASY TERAPEUTYCZNE to klasy, które organizuje się dla uczniów wymagających dostosowania organizacji i procesu nauczania oraz długotrwałej pomocy specjalistycznej z uwagi na trudności w funkcjonowaniu w szkole lub oddziale wynikające z zaburzeń rozwojowych lub ze stanu zdrowia, posiadających opinię poradni, z której wynika potrzeba objęcia ucznia pomocą w tej formie.

KOMPENSACJA – zastępczość funkcji, przejęcie funkcji uszkodzonego organu przez wzmożone funkcje innego.

KSZTAŁCENIE SPECJALNE odnosi się do specjalnych form i metod pracy z uczniem o określonych problemach zdrowotnych i poznawczych, może być realizowane m.in. w placówkach ogólnodostępnych, szkołach/ oddziałach integracyjnych, jak w szkołach/oddziałach specjalnych. (patrz też: orzeczenie, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, specjalne potrzeby edukacyjne, IPET).

L

LOGORYTMIKA: jest dziedziną wiedzy stosującą elementy gimnastyczne (znacznie jednak odbiega od zajęć wychowania fizycznego), zajmującą się kształceniem piękna ruchu (wychowanie estetyczne), by na bazie w/w ćwiczeń muzyczno-ruchowych stosować ćwiczenia słowno-ruchowe, których składnikiem wiodącym jest **rytm**.

M

MAPA MYŚLI to szczególny rodzaj notowania, który ma na celu zwiększenie efektywności notatek. Dzięki nim możemy szybko i skutecznie zapamiętywać. Sporządzając notatki w sposób tradycyjny, aktywna jest jedynie lewa półkula mózgu, odpowiedzialna za myślenie logiczne, linearność, analizę, słowa i liczby. Dzięki użyciu oprócz słów i symboli także kolorów, rysunków oraz efektu trójwymiarowości uaktywnia się prawa półkula mózgu odpowiedzialna za wyobraźnię, rytm, postrzeganie przestrzeni, kolory i obraz całości a obie półkule synergicznie ze sobą współpracują.

METATEZY-przestawienie fonemu wewnątrz wyrazu lub zmiana szyku wyrazów w mowie i piśmie.

METODA DOBREGO STARTU należy do metod terapii psychomotorycznej. Została opracowana przez Martę Bogdanowicz na bazie francuskiej metody Bon Départ. Główny cel MDS to usprawnienie i zintegrowanie działania psychiki i motoryki. Rehabilitacja psychomotoryczna znajduje zastosowanie w przypadku zaburzeń emocjonalnych i mikrozaburzeń motorycznych, które wpływają na trudności w nauce oraz kłopoty z adaptacją dziecka do środowiska szkolnego i rodzinnego. Metoda Dobrego Startu polega przede wszystkim na usprawnianiu funkcji wzrokowych, słuchowych i dotykowo-kinestetyczno-ruchowych oraz na ich wzajemnej integracji.

METODA PAULA DENNISONA jest to metoda oparta na podstawach neurofizjologii metoda całościowego wspomagania procesów nauczania (i uczenia się) korygowania dysfunkcji rozwojowych dzieci i młodzieży. Są to ćwiczenia, pozycje oraz zasady, których wykonywanie lub przestrzeganie jest tak opracowane, aby łączyć pracę obu półkul mózgowych, budować nowe połączenia pomiędzy komórkami nerwowymi oraz integrować mózg z ciałem.

METODA RUCHU ROZWIJAJĄCEGO WERONIKI SHERBORNE jest to metoda oddziaływań o charakterze terapeutycznym, która angażuje uczestników w interaktywny proces uczenia się poprzez wspólny udział w aktywnościach ruchowych wywodzących się z naturalnych wzorców ludzkiego ruchu. Prezentowane są one w atmosferze otwartej na indywidualny sposób reagowania, bez osądzania i ściśle związanej z odczuciem uzyskania osiągnięć i sukces. Podstawowymi założeniami metody Weroniki Sherborne jest rozwój dziecka poprzez ruch:

- świadomość własnego ciała i usprawnianie ruchowe,

- świadomość przestrzeni i działania w nie,
- dzielenie przestrzeni z innymi ludźmi i nawiązanie z nimi bliskiego kontaktu.

METODY POLISENSORYCZNE- czyli wielozmysłowego uczenia się, angażujące jednocześnie wiele zmysłów (wzrok, słuch, dotyk, kinestezję, czyli odczuwanie ruchu, węchu).

METODY PROJEKCYJNE – techniki diagnostyczne stosowane przez psychologów, polegające na wykorzystaniu swobodnych skojarzeń, generowanych przez badanego, dzięki którym można dotrzeć do jego emocji, myśli czy doświadczeń.

MOWA BIERNA – zasób słów, które dziecko rozumie, ale nie używa (rozumienie mowy).

MOWA CZYNNA – zasób słów, które dziecko rozumie i używa w swoich wypowiedziach (posługiwanie się mową).

MUTYZM – niemożność posługiwania się mową, przy zachowanym jej rozumieniu z przyczyn psychologicznych. Występuje u osób, które mówiły, mają sprawne narządy mowne i nieuszkodzone ośrodki mózgowe mowy.

MUTYZM WYBIÓRCZY (selektywny, częściowy) – rodzaj mutyzmu, który występuje tylko w pewnych sytuacjach lub wobec pewnych osób.

MUZYKOTERAPIA- terapia posługująca się muzyką lub jej elementami w celu poprawy funkcjonowania dzieci i młodzieży z różnorodnymi problemami natury emocjonalnej, fizycznej lub umysłowej.

N

NEOLOGIZMY- to nowe wyrazy, wyrażenia, bądź zwroty, dotąd nieużywane w naszym języku.

NERWICA MOWY- mutyzm, afonia, jąkanie, zaburzenia tempa mowy, modulacji siły i wysokości głosu u osób cierpiących na nerwice.

NEUROLOGOPEDA- to specjalista, który prowadzi diagnozę lub terapię dzieci lub dorosłych z zaburzeniami mowy i komunikacji o podłożu neurologicznym.

NEUROTYZM - cecha osobowości, którą charakteryzuje niestabilność emocjonalna, duża męczliwość nerwowa i niska odporność psychiczna.

NIEDOJRZAŁE STRATEGIE LICZENIA – strategie (sposoby) liczenia charakterystyczne dla dzieci o niższym wieku życia, np. dokonywanie prostych obliczeń z udziałem podstawowych operacji arytmetycznych na palcach, korzystanie ze zliczania zamiast z faktów arytmetycznych, wydłużony czas podawania wyników.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ (definicja wg Światowej Organizacji Zdrowia (WHO)) to wynikające z uszkodzenia lub upośledzenia funkcji organizmu ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI SPRZĘŻONE – wg przepisów oświatowych: występowanie u ucznia niepełnosprawnego (patrz: „uczeń niepełnosprawny”) co najmniej dwóch niepełnosprawności, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy; potwierdzone orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

NOSOWANIE – zaburzenie brzmienia głosek spowodowane wydostawaniem się powietrza przez nos podczas artykulacji głosek ustnych np. [a] (słysząc wówczas nadmierny rezonans nosowy – **nosowanie otwarte**) lub utrudnieniem ujścia powietrza przez nos podczas artykulacji głosek nosowych np. [m] (zmniejszony rezonans nosowy – **nosowanie zamknięte**).